

Hoe kunnen we een leefbare wereld doorgeven aan onze kinderen?

De duo-interviews met deze acht Belgische changemakers vind je op stg.be

Acht Belgische changemakers aan het woord

Sinds 1998 steunt de Stichting voor Toekomstige Generaties veranderingsgerichte initiatieven, brengt het positieve ideeën samen en bouwt het aan “een basis voor een leefbare wereld”, stelt Benoît Derenne, directeur van de Stichting. Dat doet de Stichting in nauwe samenwerking met een veelheid aan actoren waaronder: studenten, onderzoekers, sociale ondernemers en projectdragers. De Stichting voor Toekomstige Generaties bracht een panel samen van acht Belgische changemakers met verschillende achtergronden (ngo's, universiteiten, de privésector en verenigingen). Franstalig, Nederlandstalig, man, vrouw, jong en minder jong, praten over successen, werkwijzen, obstakels en toekomstperspectieven¹. Hier volgt een samenvatting van hun 360°-blik op de zaken.

1. Deze ontmoetingen werden georganiseerd in de vorm van gefilmde dialogen, op vier bijzondere locaties (een crèche, een wachtzaal, een cafetaria en een appartement). Je kan de video's, met muzikale ondersteuning van 'biopracollectief' Pang! bekijken op www.stg.be.

“Het is laat om in actie te schieten, maar niet te laat”, stelt Frédéric Rouvez, oprichter van de Exkiwinkels.

“De spanningen die we moeten leveren zullen van lange duur zijn en kunnen niet over één generatie gaan”, waarschuwt Piet Colruyt, oprichter van Impact Capital. “We moeten ons voorbereiden op verandering, onder meer de klimaatverandering en we moeten eraan wennen dat er ons een wereld te wachten staat die heel verschillend zal zijn van de wereld zoals we die vandaag kennen” vervoegt Vincent Wattelet, van Réseau Transition, eraan toe. “Als ik kijk naar wat er ons te wachten staat, schrik ik van het gebrek aan een gevoel van urgentie”, voegt Bart Devos, voorzitter van GoodPlanet Belgium.

Als het over de toekomstige uitdagingen gaat (de klimaatcrisis, de toenemende ongelijkheid, een betere verdeling van de rijkdommen, de bevolkingsexplosie, de bescherming van natuurlijke hulpbronnen,...), bevinden de meningen van onze gesprekpartners zich tussen het pessimisme van de rede en het optimisme van het hart, zoals Brigitte Gloire, experte bij Oxfam, het beschrijft.

Een mix van voluntarisme en ambitie, ontmoediging en onmacht, het geloof in de mens en zijn capaciteiten om uit te vinden, te creëren en op te lossen, zegt Julien Jacquet, gedelegeerd bestuurder bij Permafungi. Ieder doet een poging om dichterbij die meer duurzame wereld te komen. “Mijn pad is dat van lokale en collectieve actie”, legt Vincent Wattelet uit. “Wanneer we samenwerken op een plaats dichtbij, zien we het resultaat van ons ondernemen. En ook de groepsdynamiek telt.”

Voor Deirdre Maes, coördinator duurzaamheidsbeleid aan de KU Leuven, is lokale

actie noodzakelijk maar niet voldoende: “We moeten het groter zien, we moeten samenwerken met personen hogerop, op macroniveau. We hebben veel te lang gefocust op het individu en diens individueel gedrag. In plaats van mensen te culpabiliseren, moeten we individuen meer ‘opvoeden’ en emanciperen, en samen aan een beweging werken.” Ook Relinde Baeten, communicatieverantwoordelijke bij Ecopower, deelt die mening: “Steeds meer mensen handelen meer doelbewust in hun dagelijks leven, we moeten vertrouwen hebben in de mens.”

“Door het individu centraal te stellen, zorgen we ervoor dat het alle verantwoordelijkheid draagt”, knikt Vincent Wattelet. “We zijn in de eerste plaats sociale wezens. We houden ons aan wetten, normen, culturen en etiquette. Het zou fout zijn om dat alles te herleiden tot het individu.”

Voor hem, is het beleid van ‘ecodaden’ totaal onvoldoende. “Wil je mensen aanzetten om minder de auto te gebruiken, dan volstaat het niet hen te vertellen dat de fiets cool is. Goede trein- en tramverbindingen, dat is belangrijk. Je moet enerzijds het verlangen creëren en anderzijds de juiste infrastructuur aanbieden. Dat is het verschil tussen een morele verantwoordelijkheid (de maatschappij verwacht van je dat je afval goed sorteert) en een werkelijk bewustzijn (wat schuilt er achter mijn handelen, wat betekent mijn daad).” →

“Moeten we blijven groeien? Indien ja, hoe willen we groeien?”

Deirdre Maes,
coördinator
duurzaamheidsbeleid
aan de KU Leuven

“Het is laat om in actie te schieten, maar niet te laat”

De kwestie van de sociale ongelijkheden staat hier centraal in dit handelen: “Om de maatschappij te veranderen, moeten we trachten met zoveel mogelijk mensen vooruitgang te boeken. Maar vandaag de dag wint onzekerheid terrein. Wanneer we ons in overlevingsmodus bevinden, is het veel moeilijker om een holistische visie van de mens te ontwikkelen en ons gedrag aan te passen opdat het gunstig is voor onze planeet”, benadrukt Frédéric Rouvez.

“De zorgen zijn dan van andere aard: eten, kledij, het onderwijs van de kinderen,... Ik begrijp dat men dan minder betrokken is” legt Relinde Baeten uit. Maar wil je duurzaamheid, dan moet je ook je huidige comfortniveau opgeven, verduidelijkt Julien Jacquet. Minder en anders consumeren. Onze relatie tot verbruik en bezit herbekijken. Ons dagelijks gedrag aanpassen en de sociale banden versterken.

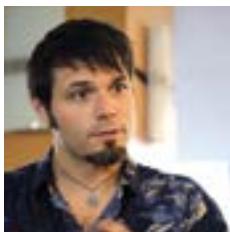
“We zullen ontzettend veel nood hebben aan hartelijkheid. Zorgen voor elkaar en voor de planeet zoals men ook zorgt voor een kind. We groeien beter op als we ons beschermd en zelfzeker voelen”, vat Frédéric Rouvez samen.

“Voor mij zijn de twee sleutelbegrippen respect en verbondenheid. We dienen te beseffen hoe zeer we wederzijds afhankelijk zijn van elkaar en in verbinding staan met de lucht, het water, het bos. We hebben ook nood aan het onzichtbare, schoonheid, cultuur en spiritualiteit. Wat niet wil zeggen dat alles steeds rozengeur en maneschijn hoeft te zijn. Meningsverschillen en problemen moeten er zijn”.

Zorgen voor zichzelf, voor anderen en dan voor de wereld. Dat is handelen volgens een holistische logica.

Voor mij zijn de twee sleutelbegrippen respect en verbondenheid. Wat niet wil zeggen dat alles steeds rozengeur en maneschijn hoeft te zijn. Meningsverschillen en problemen moeten er zijn.

Vincent Wattelet,
Réseau transition
Wallonië-Brussel

De inspanningen die we moeten leveren zullen van lange duur zijn en kunnen niet over één generatie gaan

Piet Colruyt,
Founder Impact Capital

“Opnieuw verbinding maken met de natuur is essentieel zodat er geen ultraverbonden generatie, ontstaat die zich stort in een ongebreidelde consumptie en die uitsluitend opgegroeid is in de stad”, vervolgt Bart Devos. “Studies tonen aan dat mensen die opgroeien in de natuur minder agressief, sterker en meer solidair zijn.” “Ook solidair tegenover de andere generaties”, voegt Relinde Baeten eraan toe. Het heeft een aanstekelijk effect dat alleen maar voordelig werkt: “Als je dingen doorgeeft, met anderen deelt en je je engageert, kan je anderen inspireren.” Zo creëer je een virtueuze cirkel.

Alle acht changemakers van deze interviews zijn het eens over het volgende: een duurzame wereld bouwen, vereist meer dan de kleine, lokale, vergankelijke initiatieven diegenen die nog niet overtuigd zijn, overtuigen. Men moet de mensen die contra zijn, overhalen en de kritische massa bereiken. Jammer genoeg is er wat dat betreft nog heel wat werk aan de winkel ondanks de talrijke positieve signalen die aantonen dat er verandering aan de gang is. “Overtuiging, passie en zin zetten aan tot actie, maar dat is niet het enige. Er zijn ook mensen die handelen vanuit rationele, pragmatische redenen. Met hen moeten we ook samenwerken”, verduidelijkt Bart Devos.

“Om onze doelstellingen te bereiken, moeten we rijkdommen, macht en middelen verdelen. Focussen op solidariteit in plaats van competitiviteit”

Brigitte Gloire,
beleidsverantwoordelijke
en experte klimaat-
verandering en duurzame
ontwikkeling bij Oxfam
Solidariteit.

De Stichting voor Toekomstige Generaties in cijfers:

4 : de vier P's voor een duurzame aanpak: de People, Planet, Prosperity en Participation

900 000 : het bedrag (in euro) dat in 2017 geïnvesteerd werd in een reële en duurzame economie

400 : meer dan 400 gesteunde initiatieven sinds 1998

148 : het aantal masterproeven, doctoraatsthesisen en andere onderzoekswerken bekroond met een HERA Award sinds 2011

100 : meer dan 100 vrijwillige experts omringen een team van 13 permanente werkers om te helpen werken aan het doorgeven van een leefbare wereld

Voor het eerst overschrijdt de ecologische afdruk van de wereldbevolking de biocapaciteit van de planeet: de mens consumeert meer dan dat natuurlijke hulpbronnen vernieuwen.

1971

‘Earth Summit’ in Rio de Janeiro met Agenda 21 en het Klimaatverdrag (Kyoto-protocol), het Biodiversiteitsverdrag en het Desertificatieverdrag

1992

Oprichting van de Stichting voor Toekomstige Generaties

1998

De Grote Prijs voor Toekomstige Generaties wordt in het leven geroepen

2007

Duurzame ontwikkeling wordt in de Belgische Constitutie opgenomen (artikel 7bis)

2013

De eerste uitreiking van de HERA Awards

2013

De oprichting van de Philippe Rothier Fonds

2014

De 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen worden door 193 landen aangenomen.

2015

Het Klimaatakkoord van Parijs is het eerste universele klimaatakkoord.

2016

De oprichting van het SE'nSE Fonds

2016

“Het is belangrijk om de impact van je handelen en je inspanningen te zien. Het gevoel te hebben dat je niet alleen bent en dat wat je doet concreet is en nut heeft.”

Dat stelt Relinde Baeten vast in het domein van energie en burgercoöperaties. *“Windturbines plaatsen neemt tijd in beslag, gaande van 8 tot wel 10 jaar. In het begin zijn er altijd tegenstanders. Na verloop van tijd, verandert dat. Zij die eerst heel erg tegen waren, worden later de beste ambassadeurs. Vaak zeggen ze; ik was er tegen, maar ik heb erover bijgeleerd en ik ben van mening veranderd.”* Om de kritische massa te bereiken moet men allianties smeden.

“De motor is de vrije en creatieve burger die zin heeft om zaken in gang te zetten. Nadien moeten anderen het overnemen en ideeën omzetten in daden, als een breder model” suggereert Frédéric Rouvez. Volgens Piet Colruyt ligt de sleutel van verandering daadwerkelijk in de handen van sociale ondernemers, pioniers die kunnen werken aan de netwerken, de omvang en de impact van projecten. Zij doelen op samenwerking en co-creatie. Ze zijn niet op zoek naar onmiddellijke winst, maar denken aan duurzaamheid en aan algemeen belang.

Deirdre Maes van de KUL, voegt hieraan toe: *“Ik geloof heel erg in burgerinitiatief, maar dat alleen volstaat niet. Je moet zowel bottom-up als top-down werken. Een instantie op hoger niveau moet zich ook engageren. Anders blijven veel initiatieven in de experimentele fase.”*

Het overtuigen van een zo groot mogelijk publiek gaat gepaard met het verbinden van overtuiging aan kennis: *“We leven in een wereld waar alles snel moet gaan, een boodschap op tv moet in 20 seconden uitgelegd worden of in 140 karakters op Twitter. De realiteit is vereenvoudigd voor marketingdoeleinden en er is veel greenwashing. We hebben dringend nood aan onderbouwde feiten, betrouwbare wetenschappelijk studies, kwaliteitsvolle informatie”*, benadrukt Piet Colruyt.

“Er is een verandering op gang. Er worden inspanningen geleverd om op zoek te gaan naar oplossingen. Het besef van urgentie groeit wereldwijd. Dat is ongezien.”

Frédéric Rouvez,
oprichter van Exki

“Op het internet duiken nieuwe vormen van actie op, ze zijn participatief en interactief van aard.”

Julien Jacquet,
gedelegeerd bestuurder
bij Permafungi

Julien Jacquet denkt er ook zo over: *“desinformeren gaat even snel als informeren. In deze tijd van fake news, moeten we meer dan ooit een kritische blik teweegbrengen bij de toekomstige generaties.”* *“Het is van belang dat we nadenken over het samenleven in een superdiverse wereld die gekenmerkt wordt door verbondenheid en beweging”* vervolgt Deirdre Maes

Onze complexe, geglobaliseerde wereld staat voor aanzienlijke technische en vooruitstrevende wetenschappelijke uitdagingen die we moeten aangaan zodat we er op een ‘rationele en toegewijde manier’ het hoofd moeten kunnen bieden als we willen gaan voor een ‘echte duurzame oplossingen’.

Het debat gaat over de technologische vooruitgang – realistische oplossing of slechts een illusie? - maar ook over de noodzakelijke productie van objecten die duurzaam en van goede kwaliteit zijn. *“Duurzaamheid betekent kiezen voor een project, een dienst, een object dat geen schade berokkend aan de mens of de planeet. De productie ervan moet ieders rechten respecteren”*, analyseert Brigitte Gloire. Ze verwijst naar het voorbeeld van biobrandstoffen die voorgesteld worden als een duurzame oplossing: *“Als je er dieper op ingaat, kom je tot het besef dat dat niet het geval is. We produceren granen voor brandstof, ten koste van voeding. De productie, de transformatie en het transport van die granen, genereert bovendien meer broeikasgassen uit dan de fossiele brandstoffen.”*

Hetzelfde geldt voor low-cost producten, of het nu gaat over een trui gemaakt in Bangladesh of een kip voor de prijs van twee euro. *“We lieten toe dat industriële productiemiddelen ontstonden die de loonkost en de impact op het milieu externaliseren en die daar bovenop de rechten van de arbeiders schenden.”* Vincent Wattalet sluit zich daar bij aan: *“Voor een succesvolle oergang naar een duurzame wereld is sociale rechtvaardigheid van groot belang.”* Voor Brigitte Gloire dient er in de toekomst *“een nieuwe relatie te ontstaan tussen de regelgevende overheid die normen en rechten waarborgt, de burgers die duidelijk kiezen in wat voor een wereld ze willen leven en de privéspelers die een rol spelen op economisch vlak.”*

Piet Colruyt beaamt en nuanceert: *“We hebben nood aan een sterke overheid met een duidelijke visie die een kader op lange termijn vastlegt waarbinnen de maatschappij evolueert. Ik ben een voorstander van een kapitalistisch systeem met sociale en ecologische correcties.”* →

Wat doet de Stichting?

De Stichting van Toekomstige Generaties is een pluralistische, onafhankelijke stichting van openbaar nut en legt zich toe op de transitie van onze maatschappij naar een duurzaam ontwikkelingsmodel. Als platform voor transformatieve filantropie maakt de Stichting het voor haar partners, mecenassen en donateurs mogelijk om te investeren in de toekomstige generaties.

Om de uitdagingen van morgen aan te gaan is het noodzakelijk dat de verschillende maatschappelijke actoren vaardigheden ontwikkelen die hen in staat stellen om te kunnen omgaan met de steeds complexer wordende wereld. De Stichting is ervan overtuigd dat we een leefbare wereld kunnen doorgeven aan onze kinderen, op voorwaarde dat we systematisch een 360°-denken handelswijze aannemen, waarbij 4 dimensies simultaan in aanmerking genomen worden: de sociale, ecologische, economische en participatieve dimensie (ook wel gekend onder de benaming « 4P's » voor People, Planet, Prosperity, Participation).

Met ‘HERA’ (Higher Education & Research Awards) stimuleert de Stichting een 360°-mindset bij jonge academici, met name door middel van het valoriseren van masterproeven en doctoraatsthesisen die deze aanpak integreren. Aan de hand van ‘Ontmoetingen voor Toekomstige Generaties’ zet de Stichting in op 360°-actie voor morgen. Door duurzame projecten en hun initiatiefnemers in de picture te zetten weet ze velen te inspireren en te enthousiasmeren. Met haar 360°-investeringen en maatschappelijk verantwoorde beleggingen bestendigt ze projecten met een positieve maatschappelijk impact.

www.stg.be

STICHTING VOOR
TOEKOMSTIGE GENERATIES

“We moeten vertrouwen op de jonge generatie, die vaak geconfronteerd wordt met negatieve boodschappen, onmacht en schuldgevoelens. Jongeren maken deel uit van de oplossing! We moeten hen steunen hen”

Bart Devos, voorzitter bij GoodPlanet Belgium

De invoering van een belasting op CO₂ uitstoot is volgens mij een goed mechanisme. Dat systeem moet zowel markt als burgers een bepaalde vrijheid garanderen, binnen een duidelijk kader. Als we bijvoorbeeld beslissen dat tegen 2025 alles nieuwe constructies CO₂-neutraal moeten zijn, kan ieder voor zich kiezen: isolatie, zonnepanelen, etc.”

In het gesprekspanel is iedereen het ermee eens dat we onze bestuur- en regeermethodes moeten herzien. “We bevinden ons in een democratische impasse, er is een gebrek aan perspectief. Beslissingsprocessen zouden verder moeten gaan dan verkiezingen of regeringen. Het is de taak van de burgers om verkozen politici en de private ondernemingen aan hun rechten en plichten te herinneren. Er moet meer naar hen geluisterd worden. Participatie is een principe van duurzame ontwikkeling maar als we participatie ervaren als storing, wordt het niet toegepast”, stelt Brigitte Gloire vast.

“Politici beogen resultaten op korte termijn, ze willen stemmen halen en herverkozen worden. Het langetermijndenken is veel te weinig aanwezig in het politieke discours”, betreurt Relinde Baeten.

“Ook de politieke systemen stel ik in vraag”, zegt Piet Colruyt. “Net zoals David Van Reybrouck in zijn boek ‘Tegen verkiezingen’ stelt, denk ik dat we onze representatieve democratie moeten heruitvinden. Tegelijkertijd zijn veel politici van goede wil en handelen ze vanuit een bepaald idealisme. Ze moeten gesteund worden. Samen moeten we op zoek gaan naar nieuwe oplossingen, naar kansen voor morgen.”

Het is noodzakelijk dat we maatregelen durven nemen die ergernis zullen opwekken, dat we politieke moed tonen of het nu na de financiële crisis van 2008 is of in het kielzog van het Klimaatakkoord van Parijs.

“We hebben de problemen niet bij de oorzaak aangepakt: de virtuele, speculatieve economie die geen rekening houdt met de menselijke, sociale en ecologische waarden. Een economie die gericht is op maximale winst op korte termijn”, kaart Brigitte Gloire aan. “Ik was gechoqueerd na de crisis, omdat men dezelfde oude recepten toepaste, namelijk meer productie, meer groei, meer kinderen

die later de pensioenen zullen betalen... We zitten op het verkeerde spoor”, voegt Piet Colruyt toe. Groei is ook een centraal sleutelwoord in de reflecties. “We hebben de limieten van onze planeet bereikt. Moeten we dan blijven groeien? Indien ja, hoe willen we groeien” vraagt Deirdre Maes zich af. “Ja, als het over de groei van ideeën gaat” voegt Frédéric Rouvez eraan toe. “Ideeën die steeds worden ontplooid en overgenomen worden door anderen”

“We hebben nood aan groei die een evenwicht vindt tussen economische, sociale en ecologische rentabiliteit. We moeten een einde maken aan het steeds meer willen produceren ten koste van alles”, aldus Julien Jacquet.

“Men heeft het aldoor over de fameuze 1%, zij die de sleutels van de mondiale economie in handen hebben. Het is hoog tijd dat de mentaliteit van deze nieuwe machthebbers, die steeds meer willen, verandert”, vindt Vincent Wattelet.

Alle acht changemakers zijn het erover eens dat we nog een lange weg te gaan hebben om tot die duurzame wereld te komen. Die weg gaat gepaard met verschillende obstakels: de groeiende dualisering van de wereld, de toename van ongelijkheden, het gewicht van de lobbyisten, de angst, het in zichzelf keren, de moeilijkheid om de veranderingen die ons te wachten staan precies te meten,...

Maar de meesten onder hen hebben vertrouwen in de toekomst en onderlijnen de positieve signalen die steeds meer op de voorgrond treden. “Het algemeen welzijn van de wereld is alleszins verbeterd. Er is een verandering op gang. Er worden inspanningen geleverd om op zoek te gaan naar oplossingen. Het besef van urgentie groeit wereldwijd. Dat is ongezien”, dat verheugt Frédéric Rouvez.

“Steeds meer zien we een schaalvergroting”, bevestigt Vincent Wattelet. “De transitie-initiatieven nemen steeds toe. Steden en gemeenten hebben een toenemende interesse in wat er zich op lager niveau afspeelt.”

“Steeds meer burgers kijken de realiteit in de ogen en staan op een bewuste manier in het leven. Ze passen hun levensstijl en hun manier van consumeren en verplaatsen aan.”

Relinde Baeten, communicatieverantwoordelijke bij Ecopower

“Duurzaamheid heeft haar intrede gemaakt in de universiteiten. Aan de KUL, verbinden we disciplines aan competenties. We werken rond de klimaatsveranderingen, de sociale en collaboratieve economie”, stelt Deirdre Maes vast.

“Op het internet duiken nieuwe vormen van actie op, ze zijn participatief en interactief van aard. Wanneer een idee gedeeld wordt, kan het verder uitgewerkt worden, kan het krachtig worden. Iedereen kan het verrijken met zijn of haar ervaringen, waarde en middelen” onderlijnt Julien Jacquet.

“Ik koester veel hoop zolang we vertrouwen op de jonge generatie die vaak geconfronteerd wordt met negatieve boodschappen, onmacht en schuldgevoelens. Jongeren maken deel uit van de oplossing! We moeten hen steunen”, verduidelijkt Bart Devos. “Steeds meer burgers kijken de realiteit in de ogen en staan op een bewuste manier in het leven. Ze passen hun levensstijl en hun manier van consumeren en verplaatsen aan”, voegt Relinde Baeten daaraan toe.

“We gaan naar een nieuw millennium dat minder materialistisch is en dat gericht is op zinnol, kwaliteitsvol leven”, hoopt Piet Colruyt. “Maar om onze doelstellingen te bereiken, moeten we de rijkdommen, de macht en de middelen verdelen. Focussen op solidariteit in plaats van competitiviteit”, aldus Brigitte Gloire. Om de toekomst van onze planeet die we slechts te «leenen» hebben te bestendigen, hebben we nog een lange weg vol obstakels af te leggen. De boodschap is dus zowel realistisch als optimistisch: “het is hoog tijd dat we in actie schieten, maar het is zeker nog niet te laat.” —

Vertaling van Frans naar Nederlands:

Loubna Bekkaoui, vrijwillige vertaler bij MO*.

Dit artikel is een initiatief van de Stichting voor Toekomstige Generaties en verscheen als print bijlage bij *Imagine Demain le monde* maart-april 2018 (Franstalig magazine over ecologie, maatschappij en noord-zuidverhoudingen).

imagine
DEMAIN LE MONDE

www.imagine-magazine.com